

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczá-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadását vagy megőrzését nem vállalja.

Előzetesek és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Az iskolaügy és a lelencek.

(—a.) Évek óta érzik már sok helyen szerte az országban azt a különös helyzetet, amelyet a Széll-féle igen nemes intenciókon alapuló gyermekvédelmi törvény végrehajtása okozott, de a maga valójában és egészében csak most pattant ki a dolog Biharmegye közigazgatási bizottságának tegnapi ülésén.

Azon kétségbeesetten szomorú jelentés kapcsán, melyet a tanfelügyelő a vármegye iskolaügyéről (illetőleg inkább az iskolázatlanság ügyéről) a júliusi gyűlésen tárt a közigazgatási bizottság elé, a főispán indítványára már akkor erélyes határozatot hozott a bizottság, minden áldozat árán sürgősen kötelezve a községeket iskolák állítására.

Most azután újabb adatokkal állott elő a tanfelügyelő s rámutatott arra, hogy több helyen a község vagy a hitközség nem akarja fejleszteni az iskolát a felmerülő szükséghez képest. Ezt a szükségét pedig a lelencek elhelyezése okozza. A közigazgatási bizottság tagjai megdöbbenek és ennek hatása alatt, abból indulva ki, hogy a lelenceket sem lehet iskola nélkül hagyni, megint olyan radikális határozatot akartak hozni a renitens iskolafenntartók ellen, mint a múltkor. Azonban a bizottságnak egyik illusztris tagja, egyházmegyénk káptalani hely-

nöke, rámutatott, hogy itt más okok működnek közre, még pedig olyan okok, amelyek ellentétben állanak a gyermekvédelmi törvény kötelező intézkedéseivel.

Ez a törvény azonban megköveteli, hogy a lelenc-gyermekek nevelése vallásos alapon történjék s annak következtében meghagyja, hogy e gyermekeket, ahol van ilyen, a vallásuknak megfelelő hitvallásos jellegű iskolába kell járatni. Igen ám, de a gyermekmenhely igazgatója igen sok esetben nincs tekintettel a gyermekek elhelyezésénél azoknak vallására. Így történik meg, hogy katolikus gyermekeket református családokhoz adnak gondozásba, még pedig olyan faluba, ahol nincs is más, mint református iskola.

Az a református iskola elég lenne a református gyermekek befogadására, de nem elég a katolikus lelencek iskolázására s így azok a szerencsétlenek kiszorulnak onnét. Mert azt nem lehet méltányosan kívánni az ilyen hitközségtől, hogy a más vallású lelencek kedvéért új iskolát állítsanak.

Még ott is sok nehézséget okoz az a kérdés, ahol tekintettel vannak a gyermekek elhelyezésénél azoknak vallására. Mert miattuk így is sok helyen kell újabb osztállyal kibővíteni az illető hitközség iskoláját, ami bizony nagy terhet ró a hitközségre. És ha a lelenc-gyermekek

elhelyezése állandó lenne, akkor még csak meghozná az az áldozat a maga óhajtott gyümölcsét. De ki biztosítja az iskola fenntartó hitközséget arról, hogy ha a lelencek kedvéért meghozza az áldozatot és kibővíti iskoláját, — nem fogják-e egy-két év múlva onnét elhelyezni a lelenceket?!

Amit a bizottságban egyesek hangsúlyozták, hogy t. i. állítson ott iskolát az állam, — az nem lenne méltányos megoldása a kérdésnek. Az állam pénze nem arra való, hogy konkurrenciát csináljon a már fennálló és a törvényeknek mindenben megfelelő, hitvallásos, vagy községi magyar iskoláknak. Örvendhetnénk, ha arra telnék végre-valahára az államnak, hogy minden olyan helyen állíthatna iskolát, ahol egyáltalán nincs iskola, vagy ahol azt a nemzeti szempontok megkövetelik.

Amint ezekből láthatni így is sok nehézsége van e kérdés helyes megoldásának, bát még ha figyelmen kívül hagyják a törvény világos kategorikus követelményeit a gyermekek elhelyezésénél. Nem ok nélkül rendelte azt a gyermekvédelmi törvény, hogy a lelencgyermekek gondnokságba adásánál tekintettel kell lenni azok vallására.

A szülőt kell pótolni az ilyen szerencsétlen gyermekeknél. Ha már meglettek fosztva a szülei neveléstől, érezzék

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Tizenkét óraker.

— Mathilda Alencie. —

— Suzie, Suzie! Soha életemben nem látam félelmetesebb dolgot! Az életünk egy hajszálnál függ.

— On néni, ha csak elszakadna az a hajszál! Az élet nem érdemes arra, hogy ragaszkodjunk hozzá!

— O-toba vagy! Tizennyolc éves kis hülye! A te korodban unni az életet s a halált kívánni: És miért, jó Isten? Mert egy szerelmes ficsúr, miután hat hónapig neked turbékol, most egy másikkal esküszik örök hűséget! Ha engemet Suzie Charliennek hívának, nem adnám meg azt az elégtételt annak a fatuskónak, hogy rajtam a bánatot lással!

— Oh, nénikém, hallgasson. Maga azt nem érti.

Megráztam a fejemet s a zsebkendőmhöz kaptam. Ah, hogy eszembe jut most! Ó, a kivel annyit voltunk együtt, a kivel mindenki azt hitte, hogy a vőlegényem lesz. Hiszen még a konvenciók is mintha a pártunkon lettek volna. Én egy gazdag normandiai közjegyző leánya voltam. Ó, Edmond pedig már híres ügyvéd. És azt hittem, hogy végtelenül szeret engem.

És Calixte is hitte, a mit mindenki hitt. Hanem egyszerre feűtött Edmondban a vágy, hogy O szországi agrikulturnális viszonyait ott, helyben tanulmányozza. Olaszországba menni.

Nyár derekán! Calixte, az én öreg barátom, a Grita néni legjobbjának öccse. A vad, a medve, — így szoktuk szólítani az intimitásában, de aki azóta szeret engemet, a mióta első bábum kiesett szemét megreparálta. A világba keveset jár, nem bosztonozik és nem flirtel. A komoly emberek között van tekintélye, ott komolyan hallgatják az ő szavát. Ha érdemesíti őket arra, hogy nekik beszéljen. M-sziről rám néz, s a szemei úgy mosolyognak, a hogy másra senkire se mosolyogtak soha... Ilyenkor biztonságban érzem magamat és nem fáj semmi. A föld megreszkethet alattam s eléghe a ház felettem. Ah, mily kellemes érzés ez az abszolút függés, ez az abszolút biztonság. És éppen ezért majd megszakadt a szívem, mikor sok boldogságot kívánva nekem egyszerre eltávozott a közlemből...

Stoikus voltam, ezt be kell vallanom. A jólelkű emberek azon melegen hozzák nekem a hírt, hogy ő házasodik, de én mosolyogva fogadtam őket. És napsugaras arccal mondtam el nekik, hogy a jó Grita néni elvisz magával Eviánsba, s aztán a Genfi tóra is. A jólelkű emberek csüggedten távoztak... Négy hét óta ugyanilyen arckifejezést erőszakolok magamra Grita néni előtt. De esténként, ha lefekszem az ágyba gondolkodom, addig gondolkodom míg könnyek futnak végig arcomon. Látom, a mint másnak udvarol, azzal a bájos meghajlással, a mit oly jól ismerem, s hallom hangját, a mely másnak a fülét érinti selymes hízkelkedéssel.

Ilyenkor a méreg, a bánat és a megszügyenítés sírámai nedvesítik be párnámat. Aztán

minden összebogozódik szemem előtt, s egyszerre egy csomó medvét vélek látni. Medvéket!... Bernben jártunkban egy csomó ilyen cimér került a szemem elé; ez az állat, a minek Helvécia legnagyobb városa a nevét és címerét köszöni. A hegylakók képzelőtehetsége ülő, álló, járó állapotban varázsolta ezt az állatot elem, száz meg száz szoborban. Nem csoda hát, hogy boszorkánynyomásuk még az éjszakába is elkísér. Ugyannyira, hogy a múlt éjjel, álomban, egy résztvevő medve egy havasi gyopárral szegélyezett zsebkendővel törülte le könnyeimet!

Augusztus 2. Félelmetes dátum. Ma történik hát meg... És én még most itt vagyok, a medvék országában, a melynek terraszai, árkadéjai szökőkutjai elbájolnak és elringatnak...

Poste restante ma egy kártyát kaptam, melynek egyik oldalán a milánói dóm látszik, a másikon e sorok állanak:

»Bárcsak a berni medvék eszébe juttatnák egy normandiai unokatestvérük emlékétl!»

A'írás hiány s. De én nem tétovázom. Calixte küldte. O akarja, hogy gondolatát oltalmazban érezzem magam körül. Ó tudja szenvedésemet. Így szeretne valaha Alceste, a megálázott Célimenett! Oh, Medve, édes Medve, milyen nagyon tudsz te szeretni!

De honnan tudja, merre járunk? Grita néni lenne az áruló? De hát minek is törődöm ezzel? Hiszen ma van a nagy nap. Az ő esküvője. És ott, Franciaországban, a Notre Dame ki van virágozva, s autombilok ácsorognak a nyitott kapuk előtt... Hallom az orgonahangot s látom a cortége hosszú sorát a nők uszá-

legalább a vallásos nevelés áldásait, így is nagy szükségük lesz az életben a vallás erejére és vigasztalására.

Ezen a ponton sarkallik a gyermekvédelem minden igazi sikere s azért jól tette a közigazgatási bizottság, hogy ez ügyben átirta az Országos Gyermekvédő Liga felügyelő igazgatóságához. Hisszük, hogy ez érvényt szerez a törvény követelményeinek s ezzel hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekvédelem igazán áldásos legyen.

A miniszterelnök a királynál. Régen ment miniszterelnök annyi önérettel a királyhoz, mint a minővel Khuen-Héderváry Károly most Ischlben megjelenik. Van neki jelenteni valója elég. Jelenti, hogy az ex-lex megszűnt, az ujoncokat megszavazták, a félmilliárdos kölcsönt három óra alatt elintézték, a román kereskedelmi szerződést törvénybe iktatták. Mind e törvényjavaslatokat a főrendiház ma elintézte, a képviselőház szombaton a főrendiház üzeneteit átveszi, még szombat délelőtt 11-kor a főrendiház és a képviselőház egyeztető bizottsága revidiálja az összes törvényeket és a miniszterelnök viszi valamennyit a királyhoz, Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök hétfőn utazik Ischlbe és ő Felsőge kedden délelőtt fogadja.

A tegnapi választások. Tegnap négy kerület választott képviselőt. Az iglói, Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter, a körmöcbányai, ahol gróf Serényi Béla földművelésügyi miniszter, a pécsi és szabadbárándi, ahol gróf Zichy János kultuszminiszter mondtak le mandátumaikról.

A választások lefolyásáról következő távirataink számolnak be:

Körmöcbánya, augusztus 4.

A körmöcbányai kerület képviselőjévé reggel 9 órakor egyhangulag Werner Gyulát választották meg.

lyát és a férfiak kócsagjait... Közeledik a dél. A végzetes tizenkét óra...

... Én magam Grita néniel egy kocsin ülök, a Kramgasseban, a honnan se jobbra, se balra nem mehetünk a nagy tolongásban. Mindenki a nagy óra tornyát figyeli, a melyen a mutató már egészen közel van a tizenkettőhöz. És magam is várom a történelmi figurák sétájának megkezdését. De az órán keresztül is látni vélem a fehérruhás menyasszonyt és őt, őt, a mint barna fejét meghajtja a papi áldás alatt...

Tin, tin, tin! Az óra üt. Tizenkettől Megtörtént. De nini! A girlandszerűen elhelyezett medvék, ott az óra körül táncolni kezdenek. Es ez a fucsa, különös ellentét, sötét gondolataim, s a medvék groteszk tánca között olyan izgalomba hoz, hogy hangosan felkacagok.

— Grita néni, eleget busultam már, — mormogom — most nevetni akarok. Jöjjön el a nydecki medvékhez, a melyeket az árokban táplál a városi elöljáróság, — mondom s a jó néni nem ellenkezik. Csak a zsebkendőjét szorítja orrához, mert a medvék — Uram bocsáss meg! — egy kissé rosz illatuak.

Később a Schanzli terrasra megyünk, a kozmopolita elegancia találkozó helyére... A hegedűk szólának. A bokrokban versenyt sírnak velük a madarak. Körülöttünk szentimentálisan néznek egymásra az új házások. Hiszen Helvécia a törvényes házasság idilljének kiválasztott földje! De engemet most ez a látvány nem szomorít el. Meg se reszket a lelkem a boldogság láttára. Elfásultam volna? Pedig csak az előbb. Az édes, meleg levegő kéjesen simogatja arcomat. Igaza van Grita néniel, az élet mégis

Sopron, augusztus 4.

Miután a szabadbárándi kerületben csak a munkapárt állított jelöltet gróf Nitzky Pál személyében, a választási elnök reggel 9 órakor Nitzkyt egyhangulag megválasztott képviselőnek jelentette ki.

Igló, augusztus 4.

A választás reggel 9 órakor teljes rendben kezdődött. Münoich Kálmán munkapárti jelöltet nagy többséggel Ritók János Kossuth-párti jelölttel szemben képviselővé választották. A záróra 6 órára volt kitűzve. Minden a legnagyobb rendben folyt le.

Pécs, augusztus 4.

A választás reggel 9-kor kezdődött. Egry Béla pártonkívüli 48-as és Erreth János Kossuth-párti között. Déli 12 órakor a szavazatok aránya ez volt:

Egry	750
Erreth	220

Délután 3 órakor hirdették ki a választás eredményét

Egry Béla	1189
-----------	------

Erreth János 620 szavazatot kaptak. Így Egry Bélát a kerület képviselőjének jelentették ki.

ORSZAGGYÜLES.

A főrendiház ülése.

Budapest, aug. 4.

Gróf Csáky Albin elnök negyed 12 órakor megnyitja az ülést. Elparentálja gróf Pálffy István pozsonyi grótot. Bemutatja a képviselőház elnökének átiratát a képviselőház megalakulásáról és az Erzsébet-szoborbizottság megválasztásáról. Bemutatja azoknak a főrendeknek jegyzékét, akiket képviselőnek választottak meg. Bemutatja a beérkezett irományokat és bejelenti a bizottság megalakulását.

Gróf Széchenyi Sándor javasolja, hogy a törvényjavaslatokra mondják ki a sürgősséget. (Helyeslés.)

Ezután áttérnek a fölrirat tárgyalására.

szép! Még így is szép! Ugy érzem, mintha új reménység szállna felém, az úrön keresztül...

— Beszélhetek veled? — kérdi a néném, a ki éppen néhány levelet nyitott ki. — Montbardék Interlakenben akarnak velünk találkozni. Sőt Montbardné reméli, hogy öccse, Calixte is veletart. Ő most Olaszországban van. Nem fogod unni társaságukat?

— En? Miért? — kérdeztem bután, s még butábban egész hajam gyökeréig elpirultam.

Az összeesküvésen egy gyermek is keresztül látta. De hiszen ők az én boldogságomat akarják.

— Montbardék szívesen visznek magukkal kirándulásaira — folytatta néném. — De Calixte nem igen akarja majd félbeszakítani tanulmányait a Szent Gotthardt kedvéért. De ha mindannyian kérjük, hogy ide jöjjön, talán mégis rá tudjuk venni...

Valami megcsikolja az ajkam szegletét. Sirni is, nevetni is szeretnék egyszerre. A távoli reménység, mintha közelednék hozzám... De Grita néni rám néz s erőt veszek magamon. A képeslapok közül kiválasztok egyet, a melyen a nydecki medvéket feltüntető kép látszik s ráírom:

„Bernt lehetetlen úgy meglátogatni, hogy az ember élénk rokonszenvet ne érezzen a medvék iránt. Vajjon a normandiai medvék is olyan nyugodalmasak, mint svájci testvéreik? Jöjjön, győzzön meg bennünket róla Interlakenben.

Suzie.

A kártyát átnyújtottam Grita néniel, s nyugodtan szóltam:

— Kérem, cimezze meg...

A főrendek felirata többek közt így szól: „Állambitelünkre, közigazdasági életünkre mindenkor mélyre kiható kérdés volt a bankügy. Fokozottabb óvatosságot és körültekintést igényel azonban annak küszöbön álló rendezése az állambirtartásunk és közigazdaságunk jelenlegi viszonyai között. Hisszük, hogy a készletek kérdésének rendezésével egytt sikerülni fog megtalálni a megoldásnak azt a módját, amelyben a gazdasági élet összes köreinek megnyugvása követi a törvényhozás összes tényezőinek megállapodásait. Ép ily megoldási módozatot kell keresni a Romániával már megkötött és becikkelyésre váró kereskedelmi szerződés mellett a Balkán félsziget egyéb államaival folytatott tárgyalások alapján kötendő kereskedelmi szerződésekre nézve.

A legfontosabb és el nem nem odázható feladatnak a választójog kérdésének új szabályozását jelöli meg. A kérdés fontosságától teljesen áthatva, mi is abban a meggyőződésben vagyunk, hogy társadalmi viszonyainknak 1848. évtől fogva történt gyökeres átalakulásánál fogva a választójog új szabályozását elodázni nem lehet.

Megértettük, hogy szükségessé vált a védőerő fejlesztése oly mérvben és irányban, hogy a monarchia biztonságának és állásának megővására hivatott fegyveres erő feladatának minden esetben megfelelhessen. E részben megnyugvásunkra szolgál, hogy az ország pénzügyi teljesítő képességére, valamint a családtenntartás és polgári kereset érdekeire kellő figyelem fog fordítani.

Az európai államok békeszeretete bizalmat gerjeszt a béke áldásainak tartóssága iránt. Az országgyűlésen áll tehát Felsőged bölcs megítélése szerint is, hogy sikeres munkával biztosítsa ugy a jelen, mint a késő nemzedék részére is a hazafiai előrelátás és törvényhozói bölcsesség gyümölcseit. És épp ezért Felsőgeddel egybehangzólag az e részbeli óhajaink megvalósulására mi is Isten áldását kérjük.

Gróf Vigyázó Ferenc jegyző felolvassa a felirati bizottság javaslatát a melyet hozzászóllás nélkül elfogadnak.

Az igazoló bizottság jelentésének tudomásul vétele után az indemnitási javaslatra kerül a sor. Ezt is egyhangulag fogadták el.

Az ujoncjavaslatoknál

herceg Windischgrätz Lajos szólalt föl. Utal a honvédelmi miniszternek legutóbbi beszédére és hangsúlyozza, hogy nincs egyetlen állam sem, amelynek olyan nagy szüksége volna hatalmas hadseregére. Szükséges, hogy a hadsereget fejlessék. A királynak és népképviselőnek meg kell találni a módot, hogy közös egyetértéssel fejlessék azt. Tíz év óta vajudnak már ezek a kérdések. Nem concessziók kellene, hanem közös egyetértéssel kell a kérdést megoldani Ha nem lehet beszélni véraldozatról, nem lehet concessziókról sem szó. A néphadsereg csak nemzeti lehet s sajnos, a mi hadseregünkben nincs meg a nemzeti lelkesedés. A közös hadseregnek és a honvédségnek egy a célja. Csak a közös hadsereggel lehet biztosítani a jövőt, mert a közönség nem a jelvényekben és vezényszóban nyilvánul meg, hanem a közös célban. A honvédségnek nincsen semmi értelme. Felkéri a honvédelmi minisztert, hogy az új véderőtörvény a katonai kérdéseket véglegesen oldja meg. (Helyeslés.)

Ezután a javalatot elfogadták.

Hozzászóllás nélkül fogadták a román kereskedelmi szerződés becikkelyezéséről, a nagy államkölcsönről, a népszámlálásról, a legeltetési forgalom megtiltásáról, a konzuli bíráskodás meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatokat és a statisztikai hivatal munkarendjéről szóló jelentést.

A főrendiház bíróságaiba választott tagok esküvétele után hitelesítették a jegyzőkönyvet. Elnök felhatalmazást kér, hogy a király születésnapja alkalmából a főrendiház hódoló szerencsekívánatait kifejezhesse. (Helyeslés.)

Ezzel az ülés véget ért.

Nagyvárad város közigazgatási bizottságának ülése.

**Julius hóban is több
volt a halálozás, mint
a születés.**

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap délután tartotta rendes havi ülését, amelyen a rendes folyó ügyeket tárgyalták.

A polgármester havi jelentéséből ezuttal is kitűnik, hogy a közegészségügyi viszonyok nem voltak teljesen kielégítőek, mert július hónapban is felülmúlta a halálozások száma a születéseket. Ugyanis július hónapban 14-el többen haltak el Nagyváradon, mint születtek. A kanyaró megbetegülések száma azonban nagyon csökkent.

A közigazgatási bizottság ülésének lefolyása a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnöklete alatt jelen voltak: Bordé Ferenc főjegyző, Varró Domokos kir. műszaki tanácsos, Némethy István kir. pénzügyigazgató helyettes, Szirmai Miksa kir. segéd tanfelügyelő, dr. Berkovits Ferenc, Vattay József kir. alügyész, dr. Mayer László v. főorvos, dr. Dósi Ferenc v. alügyész, dr. Adorján Emil, dr. Kuränder Ed., Juricskay Barna. tb. tanácsnok.

Az ülés megnyitása után Juricskay Barna előadó előterjesztette a polgármester havi jelentését, amelyből közöljük a következő érdekesebb adatokat:

A közegészségügy július hóban általában kedvező volt az előző évhez képest, s nagy javulást tüntetett fel az előző hónappal szemben.

A fertőző betegségek közül a kanyaró nagy mérvben apadt; bejelentve volt 41 eset, 136-al kevesebb, mint júniusban. Vörheny 7 esetben, halálozás nélkül, ronszoló toroklob 3 betegülés, 1 halálozással, *hasi hagymáz* 22 esetben, 4 halálozással (a mult havihoz képest 10-el szaporodott.) A kellő óvintézkedések megtették.

A járványkórházban 15 beteg volt ápolás alatt. A gyermekkórházban ápolatott 83 fekvő, 300 bejáró beteg.

Született 67 fiú, 60 leány, összesen 127 egyén.

Elhalt 73 fi, 68 nő, összesen 141 egyén. Városrészek szerint elhunyt Ujvároson 28, Olasziban 26, Váralfa Velencén 32, a kórházakban 55.

Uralkodó kór volt a bélhurut és a légcsőszervek bántalmi.

A közbiztonsági állapot kielégítő volt. Lopás 103, sikkasztás 12, csalás 8, zsarolás 2, rablás 1, magánokirat hamisítás 2, jogtalan elcsatolás 11, hamispénz forgalomba hozatala 3, ingóvagyon rongálás 5, kerítés vétsége 1, súlyos testi sértés 16, könnyű testi sértés 15, életveszélyes fenyegetés 19, magánalksértés 1 esetben merült fel.

Letartóztatva volt 108 egyén, ezek közül eltolonco tatott 96.

Kihágási feijeleintés 347 tétel.

Külföldre szóló utlevél 10 drb. adatott ki, 1 Amerikába.

A közadók befizetésénél még mindig mutatkozik a törvényen kívüli állapot hatása, amennyiben június hónapban is 18854 K. 54 fillérrel volt kevesebb a kincstári adóbevételek, mint a mult év megfelelő időszakában.

Június hóban kiadtak 31 iparigazolványt s megszűnt 4 iparüzlet.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

A kereskedelmi miniszter leiratban értesíti a közigazgatási bizottságot, hogy a Kolozsvár-utca Jakovovits házra, utca szélesítés szempontjából, a kisajátítási eljárást engedélyezte.

A polgármester Marossy Károly községi bírósági végrehajtó ellen elrendelte a fegyelmi vizsgálatot megelőző vizsgálatot, azon panasz alapján, hogy a központi bíróságot vezető fo-

galmazóval szemben tisztetlentül viselkedett. Marossy Károly, aki már 35 éve szolgálja a várost, a vizsgálat elrendelése ellen felebbezett. A közigazgatási bizottság a felebbezést elutasította.

Apróbb ügyeket, kórházi ápolási költségek ellen beadott felebbezéseket tárgyalt még a közigazgatási bizottság.

Ezek kapcsán felvetette az elnöklő főispán, hogy célszerű volna, ha a fontosabb ügyeknél a felsőbb bíróság, illetve a miniszter döntése közöltetnék a közigazgatási bizottsággal, hogy azok álláspontját egyes fontosabb kérdésekben a bizottság tagjai megismerjék.

A közigazgatási bizottság helyesléssel fogadta a felvetést eszmét.

Az élesdi petíció ügye. Az élesdi választás ellen beadott petíció az összes petíciók közül a legnagyobb arányú. A választóknak oly tömege ita alá a peticionáló kérelmet, amilyen méretű sehol sem fordult elő. Ugy látszik a petíciótól komolyan tart a Zathureckypárt, mert most nagyban folyik az élesdi kérdésben a petíció visszavonására irányuló munka. A petíció beadói azonban hallani sem akarnak a visszavonásról, mert biztosak benne, hogy a Kuria megfogja semmisíteni a választást.

Lemásolt tervek.

**A népfürdő terveit nem
hagyta jóvá a miniszter.**

Többszöri interpelláció után, egy konkrét indítvány alapján Nagyvárad város tanácsának utasítására a városi mérnöki hivatal elkészítette egy népfürdő tervét s azt a törvényhatóság elfogadta.

A népfürdőt a mostani Pece meder mellé, a László malom előtti térre tervezték s 75026 koronába volt a költség felvéve.

A belügyminiszter most visszaküldte a terveket és a közgyűlés határozatát, de jóváhagyás nélkül. A miniszter leiratából kitűnik, hogy a városi mérnöki hivatal nem önálló tervet készített, hanem csak egyszerű másolatot a pozsonyi népfürdőről.

Kijelenti ugyanis leiratában a miniszter, hogy bár a népfürdő, mint munkás jóléti és közegészségi intézmény létesítése ellen nem tesz észrevételt, a terveket azonban ezuttal jóváhagyhatónak nem találta, mert az elfogadott tervek műszaki, városrendezési és szépi-szeti szempontokból a kivitelre nem alkalmasak.

A tervek ugyanis a pozsonyi népfürdővel teljesen egyezők, ahol azonban a viszonyok, a szűk telek befolyásolta a tervezést, illetve épület kialakulását.

Nagyváradon azonban más a helyzet és itt célszerűbb megoldás lehetséges s így indokolatlan, hogy ugyanazon terv szerint készítsék el a népfürdőt.

Felsorolja ezután a miniszter, hogy célszerűtlen a helyiségek elhelyezése, rossz a világítás, stb.

Felhívja a várost a miniszter, hogy a kifogások figyelembe vétele mellett a népfürdő céljaira kiszemelt telkek nagyságához, fekvéséhez és alakjához mért új vázlatos építési terveket készítsen.

Igy előreláthatólag még a jövő évben sem építik fel Nagyváradon a népfürdőt.

Aki váltóval veszteget.

Nuszbaum Károly budapesti kereskedő Biharmegyéből, Kiskerekiéből származott Budapestre. Nuszbaumnak valami kis öröksége maradt a szüleitől. Ezt a kis örökséget azonban a rokonok és a tenérek perköltség dobra juttatta, úgy, hogy alig maradt valamije. Nuszbaum mindenáron visszaakart szerezni valamit az örökségből és új pert indított, de mert az állítása szerint bizonyos összejátások folytán a per hajótörést szenvedett, más uton akarta Fortuna istenasszonyát maga felé fordítani.

A napokban a megyei árvászéki helyettes-elnök Udvarhelyi Béla diszkrét lilaszintű levelet kapott Budapestről. A levél Nuszbaumtól jött, amelyben a levél írója elmondja hagyatékának legendás történetét s panaszkodik a rajta esett sok, sok méltánytalanság felett. Arra kéri végül az elnököt, hogy járjon el az ügyben s tegye azt magáévá, amikor biztos siker fogja koronázni.

Hogy pedig az elnök ur ne fáradozzék hiába, mellékelt Nuszbaum egy százkoronás kitöltetlen váltót, mely október elsején járna le. Udvarhelyi Béla, aki egyike a legpedánsabb tisztviselőknak, az ügyben igen szigoruan járt el.

A levélbeli panasz meg a váltó nem érték el a várt hatást. Az elnök az ügyet a tanács elé terjesztette, ahol elsősorban a kérelmet utasították el, a váltót pedig mint megvesztegetésre szánt dolgot a királyi ügyészséghez tette át.

Igy Nuszbaum eltekintve, hogy az ügyet is elveszítette még e kísérlete miatt is felelni fog a bíróság előtt.

UJDONSÁGOK.

Dobozy Kálmán fegyelmi ügye.

Pár évvel ezelőtt, mint szenzáció nagy port vert fel a vármegyében Dobozy Kálmán érmihályfalvai főszolgabíró fegyelmi ügye.

A főszolgabíró ellen a feljelentések egész sorozata érkezett be Glac Antal akkori főispánhoz, aki a főszolgabírót a panaszok alapján felfüggesztette állásától és elrendelte ellene a fegyelmi vizsgálat megindítását.

A fegyelmi ügy igen hozadalmos eljárást igényel.

Csak most jutottak el oda, hogy a főfőügyész véleményt adjon.

A főügyész Dobozyt állásába vissza helyezni javasolja. A felhozott vádak körül circa 42 alaptalannak bizonyult a többiekért pedig a dorgálás alkalmazását véleményezi a főügyész. A pénzbüntetést azért nem hozza javaslatba a vélemény, mert Dobozy fizetéséből a felfüggesztés alatt oly nagy összeg tartatott vissza, hogy az a legmagasabb pénzbüntetést is felülhaladja.

A főügyész véleményét nagyban tárgyalták tegnap városszerte, mert mindenki abban a hiedelemben volt, hogy Dobozy hivatalvesztéssel fog bűnhődni.

* **Téves nemesítés.** Nagyvárad egyik polgára 1902-ben kérvényt adott be a vármegyéhez, melyben kérte az ő nemességének kimutatását. A kérelmet elutasították, mert a nemesség semmi nyoma sem volt a megyei levéltárban. Az elutasítás után ismét kérte Dar-

vassy a nemesség igazolását és ekkor már igazolta a vármegye. Az ügy felkerült a belügyminiszterhez, ahol gyanusnak találták a nemességet és a vármegyétől kérték a nemességre vonatkozó okmányok felterjesztését. A vármegyei levéltárban megindult a kutatás az okmányok után, de bizony annak nyoma sem volt. A kutatást megnehezítette az a körülmény is, hogy a levéltárból az illető tisztviselő, aki az ügyet referálta már eltávozott. Végre is ennek adták ki nyilatkozat tétel végett a nemességi ügyet. Az illető tisztviselő most adta be az alispánhoz nyilatkozatát, amely szerint okmányokról ő sem tud és a nemesi előnevet tévesen becsusztott névnek mondja.

* **A román trónörökös Nagyváradon.** A román trónörökös tegnap éjjel 2 órakor a Kolozsvár felől jövő gyors vonattal Nagyváradra érkezett. A trónörökös érkezését előre jelezték a pályaudvaron, azonban semmiféle különös fogadtatásról nem gondoskodtak, mert ezt a trónörökös előre így kívánta. 501. számú gyorsvonathoz egy szalon kocsis volt csatolva ezen jött a trónörökös és kísérei. A pályaudvaron a szalonkocsis ablakai lefüggönyözve maradtak, a trónörökös senkivel sem érintkezett. A pár perces vesztegelés után a vonat tovább robogott Budapest felé.

* **Katonai hitelintézet.** Bejárta a hír a lapokat, hogy a király 80. születésnapjára a katonatisztek anyagi helyzetének a javításáról fog elsősorban történni gondoskodás. Első formájában ez a hír nem bizonyult egészen a szándékolt terv szerint valónak, de most újabb hír érkezik Bécsből, amely megerősíti, hogy — ha más formában is, — a király 80. születésnapjára a katonatisztek anyagi helyzetének a rendezése még sem fog elmaradni. E hír szerint először is már most készen van egy nagy katonai hitelintézet tervezete. Ennek a hitelintézetnek az lesz a feladata, hogy a katonatisztek adósságát konvertálja, a jövőre nézve új és nagyon előnyös kölcsönök felvételét biztosítsa nekik. Ennek az intézetnek a működése e hónap 18-án, a király születése napján kezdődik meg, amelyről bírályi kézirat és legfelsőbb hadparancs fogja értesíteni a hadsereget. Azonkívül pedig rendezni fogják a nyugdíjviszonyokat is, különösen pedig az 1900 előtt nyugdíjazott, úgynevezett »Altpensionisteknek a nyugdíjviszonyait. Es itt, okos elv szerint fognak eljárni. A nyugdíjasoknak nem rangját, hanem a személyi és anyagi viszonyait veszik első sorban tekintetbe. Nem ridegen, matematikailag elosztott nyugdíjajavításról van ezuttal tehát szó, hanem arról, hogy a nyugdíjak megjavítására szánt összeget valóban az igazi szükség és reális követelmények szerint osszák szét a penzionátusok között.

* **Belefult a dézsába.** Nagytótfaluból jelenti tudósítónk: tegnap délelőtt *Nyika Virág* két és fél éves kislánya, míg anyja a szomszédban beszélgetett, a tó paron levő dézsába belefult. A megható gyermek-tragédiáról értesítés jött a kir. ügyészséghez, mely elrendelte a vizsgálatot, hogy nem terheli-e az anyát gondatlanság.

* **Uj postaügynökség a megyében.** A nagyváradai posta-távirada igazgatóság *Hegyközpályi* községben postaügynökséget léptetett életbe, amelynek működési köre kiterjed Hegyközpályi és Hegyközszárdobágy községekre és az ide tartozó tanyákra.

* **Védekezés a tifusz ellen.** Nagyvárad város közegészségügyi bizottsága legutóbbi ülésén foglalkozott azon kérdéssel, hogy minő intézkedéseket kellene tenni a nagyobb arányban föllépett tifusz terjedésének megállítására. A

közegészségügyi bizottság megállapodásaival és javaslataival tegnap foglalkozott a városi tanács s elhatározta, hogy a fertőző betegségekről szóló szabályrendeletet akként terjeszti a közgyűlés elé módosítás végett, hogy a fertőző betegségek közé beiktatja a tifuszt s így a kényszer elkülönítés erre betegségekre is kiterjed. Az eddigi 3 köztisztasági felügyelő számát még 3 ideiglenes felügyelővel kiegészíti. Mivel a tifuszt a legtöbb esetben a vidékről behozott tejneműekkel hurcolják be, átiratban megkeresik Bihar megye alispánját, hogy a tejbekészítést szigorú ellenőrzés alá vegye. Falragaszokon hívja fel a lakosságot, »a legszigorubb óvintézkedések betartására. A rendőrséget felhívja, hogy a szállodák, vendéglőkre szigorúan ügyeljen fel s a szemétkihordást az egész városban szigorúan ellenőrizze.

* **Uj főrendek.** A főrendiház igazolóbizottsága a főrendiház mai ülésén azt a javaslatot terjesztette elő, hogy gróf *Pejacsewich-Mikó* Endre, gróf *Dessewffy* Emil és báró *Gerliczy* Félix számára, miután a kor- és vagyonbeli képesítésük igazoltatott, a belügyminiszter útján királyi meghívólevél kieszköltessék. Ugyancsak a bizottság javaslatára a főrendiház tudomásul vette *Szögyén Marich* László berlini nagykövetnek grófi méltóságra történt emelését és nevét a névjegyzékben ennek megfelelően kiigazította.

* **Fenyegetés revolverrel.** *Halász* Eszter feljelentést tett a rendőrségen *Illés* Mihály lakatossegéd ellen, mert őt *Illés* Mihály állandóan lelővéssel fenyegette. *Illés* Mihály a panasz szerint körülbelül két hónap óta üldözi *Halász* Esztert, mert az nem akar hozzá feleségül menni. Miután *Illés* f. hó 2-án is többször megjelent *Halász* Eszter lakásán és ott a tanuk előadása szerint kezében revolverrel fenyegetőzött, a rendőrség letartóztatta s ellen az eljárást folyamatba tette.

* **Vigyázz! szökik!** Tegnap délután érkezett meg a Fásy-téle betörés egyik tetese, *Nágel* Ottó 15 éves lakatossegéd, akit egy nagyváradai rendőr kísért Kolozsvárról Nagyváradra. — *Nágel* Ottó fiatal kora dacára is épp úgy, mint a kir. ügyészség fogházában hűsölő *Speigel* Manó, igen veszedelmes álkulcsos tolvaj. *Speigel* és *Nágel* körülbelül 4 év óta folytatják e nemes mesterségüket s már több ízben voltak mindketten büntetve. Különösen *Nágel* ismeretes a kolozsvári rendőrség előtt, úgy, hogy a rendőrség átadott kísérő levélre figyelmeztetésül szükségesnek tartották feljegyezni:

Vigyázz! szökik!

Nágel Ottó kihallgatása alkalmával lehetőleg mindent társára, *Speigel* Manóra akar kényszeríteni. Azt állítja, hogy nála talált ezüst tárcát, arany karkötőt és nyakláncot és az általa elzálogosított gyöngy nyakláncot *Speigel* Manó adta át neki. *Nágel* Ottó vasárnap délután a városban kívül csavargott s békén reggel ült fel a budapesti vonatra. Püspökladányig váltott jegyet s miután pénze elfogyott, Püspökladányban leszállt és megvárta a következő vonatot, abban kikeresett egy üres fülkét, ahol a pad alá behúzódott. Így utazott egész Kisujszállásig, itt azonban a kalauz észrevette, leszállította és átadta a rendőrségnek. A kisujszállási rendőrség eltoloncoltatta *Nágel* Ottót Kolozsvárra, ahonnan tegnap délután hozta Nagyváradra az érte küldött rendőr. A rendőrség *Nágel* Ottót lezáratta s kihallgatás után átkísérette a királyi ügyészséghez.

* **Hütlén cseléd.** *Haraszi* Károly kávé- és feljelentést tett Kovács Mari ka volt cselédje ellen, aki szolgálatából való kilépése után *Haraszi* Károlyné nevére hamisított átvételi elismervénnyel *Frölich* János hentesből 14 korona husneműt kicsalt. A rendőrség az eljárást folyamatba tette.

* **Elveszett váltó.** *Bányai* Lajos jelentést tett a rendőrségen, hogy kisleánya elvesztett egy 150 koronáról kiállított váltót, amelyen *Farkas* Ede mint kibocsátó, *Bányai* Lajos mint elfogadó és *Oáh* Lajos mint forgató volt aláírva.

Szíves tudomására hozzuk, hogy Nagyváradon (Nagy Sándor-utca 2. szám alatt) egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő amerikai férfi szabó üzletet nyitottunk. Amennyiben alkalmunk volt az első amerikai szabászati akadémián nyert kitüntető oklevelet megnyerni a modern szabászat minden legújabb vívmányából. Pontos kiszolgálásért kezeskedik. Szíves pártfogását kérve tisztelettel:

HÁBER ÉS TÁRSA,
amerikai férfiszabók
Nagyvárad.

344

* **Olvassa el kérem!** Ha érdekl, hogy lakásában miért érhet el takarítást villamos áramfogyasztással. Ön égethet már 16 gyertyafényű *Wolfram* négyt és ami a régiakkal szemben óránként kb. 3 fillért takarít meg, tehát nem szükséges, aki nem akar nagy világítást, hogy 32-es vagy 50 gyertyafényű égőket alkalmazzon és ami a fő néiam, ezen *Wolfram* égő 2 K 40 fill. Stern villamos felszerelési vállalata *Bémer-tér* 2. Telefon 556. Szívesen szolgálok felvilágosítással. 44

* **Borsalino, Pichler és angol kalap nyári újdonságok REICHARD ARUHÁZABA** megérkeztek, hol legelegausabb budapesti és amerikai cipők kaphatók. 40

* **A Lloyd kávéház** kényelmes nyári helyiségében és augusztus hó 4., 5., 6. és 7-én a következő pompás mozgófényképek lesznek bemutatva: 1. Norderney. 2. Bünbocsánat. 3. A bérkocsis. 4. Állatbarát. 5. Rendőr ujonc. 6. Párisi nagy lóverseny. 7. Julia Colonna. 8. Boszorkány konyha. Belépti díj nincs. Kezdete este 9 órakor. Kitérő italokról és ételekről gondoskodva van. A n. é. közönség szíves pártfogását kéri *Hartstein* és *Örlei* kávéházi tulajdonosok.

Moskovits „anatomiai“ cipők
: : a legjobbak. : :

Kaphatók: Gyár épület Kossuth-utca 5.
: : és Rákóczi-ut Bazar épület : :

Öngyilkos bankigazgató.

A salgótarjáni uton levő zsidótemetőben, az egyik sírra borulva holtan találtak reggel a temetőőrök egy uriembert.

A temetőőrök jelentést tettek az öngyilkosságról a rendőrségnek, ahonnan dr. Trajtlér fogalmazó ment ki a rendőrorvossal a temetőbe, hogy megállapítsa a halálestet körülményeit.

Elegánsan öltözött, kissé pupos fiatalember volt az öngyilkos, aki *Berliner* Fülöp sírján lőtte magát agyon s nála talált iratokból megállapította a rendőrség, hogy *Biró* Márk, az Általános Bank Részvénytársaság egyik alkalmazotjának, a Mozgókönyvtárnak igazgatója.

Biró Márk az öngyilkos igazgató már hosszabb idő óta volt az Általános Bank Részvénytársaságnak — amelynek az Erzsébet-kör-

ut 39. szám alatt van az irodahelyisége — szolgálatában.

Biró Márk, akinek a vállalatnál kilencezer korona évi fizetése volt, pár évvel ezelőtt nősült, legszebb családi életet élt.

Ugyátszik, hogy valami differencia volt közte és az Altalános Bank vezérigazgatója között, mert tegnap délelőtt, amint bement a hivatalába, Rablony vezérigazgató tudtára adta neki, hogy el lehet készülni arra, hogy hamarosan megkapja a felmondást.

Senki sem törődött vele, mert az igazgatóság már régebben elhatározta, hogy szabadulni akar a nagyfizetésű igazgatótól, aki pedig, mint gyakornok kezdte el pályafutását az üzletnél és saját szorgalma, akaratereje és munkássága révén küzdötte fel magát vezető állásába.

Biró Márkot, amióta tegnap délelőtt igaztalan eltávozott a hivatalából, többé senki se látta. Ugyátszik, hogy egész nap itt bolyongott bent a fővárosban, keresve a megoldást a hivatalában ért súlyos sértést illetőleg. Ismerősei közül senki sem találkozott vele s a temetőőrök sem látták, hogy tegnap délután ott járt volna a halottak országában.

Reggel akadtak rá a holttestére. A rendőr- orvos konstatálta, hogy a szerencsétlen ember az öngyilkosságot még tegnap követte el, mert a holttest már egészen kihűlt, megmerevedett. Jobbkezében volt egy régi rendszerű Browning-revolver, amellyel az öngyilkosságot elkövette s amelyet alig tudtak kivenni a megmerevedett kézből.

Átkutatták zsebeit, de semmiféle irást nem találtak nála, ami öngyilkosságára vonatkozott volna. Tárcájában 892 korona 92 fillért találtak és egy vasuti szabadjegyet. Ezenkívül egy pár levél volt a tárcájában ismerőseitől.

A bizottság konstatálta az öngyilkosságot s a holttestet bevitte a törvényszéki orvostani intézetbe.

Legolcsóbb és legmegbízhatóbb bevásárlási forrás megnyílt.
 Uj áruház!
Radó és Kertész
 női divat és menyasszonyi kelegyek áruhaza.
 Kossuth-u. 2. sz. ☎ Telefon 10-12.

SZINHÁZ.

Uj műsor a Pannoniában. Nagy tetszés mellett került színre a Pannonia kávéházi moziban az új műsor. Pompás látványosság a volendani kikötő, valamint a különböző sportjátékok Sumatra szigetén. Rendkívül hatásos a Catelan című lovagdráma, amely színezett képekben kerül színre. Igen sikerültek a humoristikus képek is; így Mascis kifutása, Csintalan Kató és végül a Megzavart légyott.

TANÜGY.

Iskolai értesítők.

V.

A nagyváradai állami főreáliskola.

Nemcsak a szülőket és a diákokat, hanem minden művelő embert érdekelni fog dr. Bezdek Józsefnek a főreáliskola értesítőjében megjelent értekezése. Címe: »A középiskolák eloszlása hazánkban«. Adatai rendkívüli érdekesek és tanulságosak. Magyarországnak van 210 polgári (és 11 katonai) középiskolája). A 210 iskolába jár 9891 reáliskolai és 56265 gimnáziumi, összesen 62146 tanuló. Nálunk 80,000 lakosra és 1344 négyzetkilométerre esik egy középiskola, még Ausztriába 1000 négyzetkilométerre és 92,000 lakosra, Németországban 51000 lakosra és 465 négyzetkilométerre. Nem állunk tehát rosszul középiskolák dolgában, különösen ha figyelembe vesszük, hogy az európai államok közt az írni-olvasni tudók számarányát tekintve csak a 11-ik, míg a középiskoláknak a lakosság számához mért arányában a 8-ik helyen vagyunk. Mögöttünk van nemcsak Ausztria, hanem Nagybritania is.

Tanulságos és sok gondolkodásra méltó az a számszerű egybeállítás is, mely a felekezeteket a szerint tünteti fel, hány tanuló esik rájuk a magyar diákságból s hány iskolát tartanak fenn ezzel szemben?

Növendékek száma	Fenntartott középiskolák
Róm. kath. 28 569	61
Gör. kath. 2994	3
Gör. kel. 3614	4
Ág. ev. 6154	25
Ref. 9361	27
Unit 513	2
Zsidó 14,911	2

Vagyis a zsidóknak aránylag legalább 30 középiskolát kellene fenntartaniok — s fenntartanak kettőt (de ellepik mind. Még egyszerűbb volna, ha csak annyi zsidó diák lenne, mint ahány a szintén csak 2 középiskolát fenntartó unitárius felekezetre esik: 513.

Helyes érzéssel bírálja Bezdek a középiskolák területi elosztását, rámutatva arra, hogy a felekezeti verseny némely várost valósággal megszállott középiskolákkal, mások pedig, nagy területek üresen maradnak.

Waszler Károly a School—City-systemről irt tanulságos cikket. Közli az értesítő az iskola volt növendékének Kappel Gyulának az országos fiziológiai versenyen 100 korona pályadíjjal kitüntetett zárthelyi dolgozatát »Mi az amit a magyar nemzet Jókainak köszönhet?« címmel.

A tananyagot az előirt keretekben elvégezték. Rendkívüli tárgyak voltak: latin és angol nyelv, egészségügy, gyakorlatok, ének, egyházi ének, gyorsírás, zene, katonai kiképzés. Ezekkel a rendkívüli tárgyakkal a nagyváradai főreáliskola a legmodernebb színvonalon álló középiskoláink közé emelkedik; a latin és angol nyelv, a gyorsírás és katonai gyakorlatok iránt az ifjúságnak azonban sokkal több érdeklődést kellene tanúsítania s a szülők jól tennék, ha e tantárgyak tanulására gyermekeiket saját jól felfogott érdekükben minél jobban serkentnék.

Az ifjúság körében az Arany János Önképzőkör és a Segítő-Egyesület szépen működtek.

A tanulmányi eredmény megfelelő. Egy

tárgyból bukott 77, kettőből 58, több tárgyból 125 százalék. A beirt tanulók összes száma volt 360, vizsgálatot tett 323. Ezek közül magyar 313, német 5, oláh 5; róm. kath. 63, gör. kath. 1, gör. kel. 8, ref. 38, ág. ev. 14, zsidó 199, vagyis hetven százalék.

Igazságszolgáltatás.

A Polacsek-féle ékszerlopás a bíróság előtt.

Folyó év február 1-én vakmerő ékszerlopás történt Nagyváradon. Polacsek Zsigmond zöldfa-utcai ékszerkereskedő üzletébe éjjel betörtök és onnan, mintegy 60 000 korona értékű ékszert elvittek.

A rendőrség nagy apparátussal fogott a tettesek kézrekerítéséhez. De a nyomozás minden remény nélkül való volt. A betörők nyomasztóan semmi nyomot sem hagytak maguk után. A súlyosan károsult ékszerkereskedő 1000 korona jutalmat tűzött ki a tettesek kézrekerítésére és fűhöz-fához kapkodott, mert üzlete nem volt biztosítva s így teljes anyagi bukás fenyegette. Végre is Mester Rózi, aki ebben az ügyben orgazdasággal van vádolva nyomra vezette a rendőrséget. A lopott ékszerekből ugyanis feltűnő módon kitalálta magát, ami mindjárt gyanút keltett. Gyönyörű arany diadémot tűzött hajába és ez a diadém árulója lett az egész társaságnak. A rendőrség ezen a nyomon kézrekerítette az egész veszedelmes betörőbandát.

Az ellopott ékszerek mind megkerültek. Azok részint a báráncsi temetőben voltak elásva, részint Meleg Juliánna páris-utcai lakásán voltak feltalálhatók.

Kiderült, hogy a nagyszabású ékszerlopást Mester Lajos fegyházvizelt kovácssegéd követte el, Gál István lakatosinas segítségével. Mint orgazdák közreműködtek még Mester Rózi, Bakonyszegi János és felesége, Meleg Juliánna és Gál Imre.

A bíróság tegnap kezdte tárgyalni az ügyet. Mester Lajos és Gál István lopás bűntettével, a többi vádlottak pedig orgazdasággal vannak vádolva. A bűntudat a szüneti tanács tárgyalja, dr. Csulyok Béla elnöklésével. A vádat dr. Szolnok Jenő kir. ügyész képviseli.

Tegnap a vádlottakat hallgatták ki. Mindnyájan beismerték tettüket. Mester Lajos elsőrendű vádlott, akitől az egész betörés eszméje eredt, azzal mentette magát, hogy téli volt és nem keresett semmit. Tudták róla, hogy fegyházban ült és ez akadály volt neki a munka keresésnél.

A tárgyalást ma folytatják és valószínűleg ítélet is lesz.

TÁVIRATOR.

Olasz-magyar összeütközés.

Róma, aug. 4. A velencei alpesekben lévő Asiagi közelében határsértés történt. A határsértés körülményeire vonatkozólag eltérők az információk; annyi azonban bizonyos, hogy egy osztrák-magyar csapat átlépte az olasz határt s ebből a dologból nagy differenciák támadtak, amelynek folyamán egy magyar katonát letartóztattak az olaszok. A »Corriera della Venezia«, — mint Rómából

telenlik, — nem is egy, hanem két há-
társértési esetről ad hírt. A második há-
társértési esetben részt vett volna egy
tábornok is, aki a csapatát Comporosa
mellett átvette a határon és emiatt ki-
nos differenciák támadtak közte és az
olasz határőrség között.

Crippen vallatása.

London, augusztus 4. Erősen tartja
magát az a hír, hogy Crippen bevallotta
bűnét. A feleséggyilkos orvos, vallomása
szerint összeveszett feleségével és harag-
jában ütötte agyon. Vallomását állítólag
ezekkel a szavakkal fejezte be: »Ne kér-
dezzetek többé, ajkaim zárva maradnak.
Majd Londonba elmondom, hogy nem
orgyilkosságot követtem el.

A magyar pavillon katasztrófája a turini világkiállításon.

Turin, aug. 4. Egy óriási szélroham
és felhőszakadás tönkretette a turini vi-
lágkiállítás magyar pavillonját. A kupolát
a szélroham a Po hullámaiba sodorta,
ahonnan azonban kimentették.

NYILTTÉR.

BUTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tőzsdetudósítások.

Budapest, augusz. 3.

A gabonatőzsde.

50 kilogramonként.

Baza októberre — — —	9.48
Rozs októberre — — —	7.10
Zab októberre — — —	7.22
Tengeri júliusra — — —	5.90

Irányzat: Lebonyolít, lanya.

Értéktőzsde.

Magyar hitel — — —	861.—
Osztrák hitel — — —	669.75
4%-os koronajáradék — — —	91.85
Államvasut — — —	740.—
Jelzálogbank — — —	493.—

Leszámitoló bank — — —	573.—
Héza Bank — — —	317.—
Kereskedelmi részv. — — —	751.—
Rimamurányi — — —	694.—
Salgótarjáni — — —	637.—
Közuti vasut — — —	747.—
Városi villamos — — —	384.—
Adria — — —	557.—

Irányzat: Csendes, kevés üzlet.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Irta: White-Mellville G. J.

— Angolból. —

(Folytatás.) 83

A nők leleményessége ritkán fog ki és
mindig találnak valamit igazítani, vagy a gye-
rekek után nézni) melyben egy nő mindenkor
készséggel a segítségére van térsának. Leone
egy tükörhöz futott, mely a bolt hátsó részé-
ben volt s attól egy bősűs felkiáltással ford-
ult el.

— Így nem találkozhatom vele! Nem me-
hetnék-e fel, hogy a hajamat megigazítsam, ugy-
nézek ki, mintha madárfészeket szedtem volna?
Mondom, így nem érezthetek lértit magam elé.

— Fusson lö! — szölt az öreg asszony, a
ki előtt ezen panasz nem kevésbé volt jelenté-
keny, mint lett volna harminc év előtt, — a
garádicsal szemben levő szobába. A kulcsot
a zárban fogja találni. Hozza ott rendbe ma-
gát; ne zavarja az alvót és aztán majd jöjjön
le, amikor akarja. En magam is fiatal voltam
s szint így gondolkoztam annak idején. Ah,
mennyire imádták a barna bőket az én korom-
ban. Az emberek visszafordultak volna, hogy
egy ilyen szép fehér arcot lássanak, mint a
magáé.

Rózsikának alig volt ideje a réstől, ahol
hallgatódzott, visszamenni vánkosára s tettetni,
mintha aludnék. mialatt Leone zaj nélkül a
szobába jött.

XIX. FEJEZET.

A férfiak mindig csalfák voltak.

Ha Vereskonyt mámi újra leány lett
volna, maga is beleszeretett volna ebbe a csi-
nos gróba, mialatt Coupe tete karjára támasz-
kodva vigan belépdelt a boltba. Montarbas
egyike volt azoknak, kik egészen a jelennek
sz retnek élni.

Uj barátai szokásaihoz alkalmazkodva,
fe hagyott a hajporzással s csinos, tojásdad
arca a sötét barna fürtöktől körüövezve any-
nyival szebben nézett ki. Egy aranygombos
kék kabát, fehér mellény, nanking nadrág s a
legyűrt hosszú száru csizma karcsu természetnek
arányos idomait igen jól kitüntették; s mialatt
széles karimájú kalapját leemelte, azzal az
udvariassági praecizióval, melyet semmiféle
praecizióval, melyet semmiféle republikanis-
mus el nem törölhet a francia nemzetnél,
a háziasszony kénytelen volt beismerni, hogy
nincs semmi oly bájos, mint a patriciusi vér!

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKIOS GYULA.

Meghívó.

A **Belvárosi Takarékszövetkezet** **Nagyváradon** 1910.
évi második rendes közgyűlését folyó évi
augusztus hó 15-én hétfőn délután 4
órákor tartja meg a Belvárosi Takaré-
pénztár helyiségében. A közgyűlésre a szö-
vetkezet tagjai tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése és ennek kap-
csán a felügyelő bizottság véleményes jelentése
az általa megvizsgált üzleti könyvek és szám-
adások vezetéséről, illetve kiállításáról és a fel-
mentvény megadásának kérdése.

2. A III. évtársulat üzletrészei utáni osztá-
lék meghatározása.

3. A szövetkezet bármely tagja által a
közgyűlést 5 nappal megelőzőleg írásban be-
nyújtott indítványok tárgyalása.

MEGJEGYZÉS.

Miután ez a közgyűlés most már másodikban
hivatott egybe az „Alapszabály” 22. §-a értel-
mében a megjelenendő tagok és az általuk képviselendő
üzletrészek számára való tekintet nélkül határozat-
képes leend.

Nagyvárad, 1910. augusztus 5-én.

369

Az igazgatóság.

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 17
V.-Velence >	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 28
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	7 06	9 43
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 48

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő ind.	8 59	10 50	3 19	5 59	7 49	10 32
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 37
V.-Velence >	9 17	11 19	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Velence >	8 10	10 10	2 30	5 10	7 02	9 37
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 53
Félix-fürdő érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	7 23	10 00

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félix-fürdő ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 17
Rontó >	8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 23
V.-Velence >	9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 30
Nagyvárad érk.	9 10	11 19	3 30	6 10	8 00	10 47

* Csak bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
** Csak ünnep- és vasárnapokon szeptember 15-ig
közlekedik.

CZAPPALVI JÓZSEF
mákoló, épület és butorfestő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó mun-
kát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését,
épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári be-
rendezések és butorok festését, kerti butorok
zománcozását és porcellán utánzást Vidéki
megrendeléseket a legpontosabban készítek.

Tisztelettel
Czapfa vi József.

358

SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R.-T.

■ könyv és hirlapkiadó vállalat ■

NAGYVÁRAD, SZILÁGYI DEZSŐ-UTCZA 5. SZ.

■ ■ ■
A legmodernebb betűkkel és diszitő anyagokkal u j o n n a n berendezve.

■ ■ ■
Mindennemű hivatalos, üzleti és egyéb nyomtatványok a legjutányosabb árak mellett, izléses kivitelben
≡ készíttetnek. ≡

■ ■ ■
Latin szert. és g. kath. egyházmegyei nyomtatványok állandóan raktáron.

=====

A „TISZÁNTUL“
politikai napilap kiadóhivatala.

■ ■ ■

Alapítottott:
1894.

Hirdetések a legjutányosabb árak mellett a „Tiszántul“-ban közöltetnek.

Alapítottott:
1894.

TÁTRAI ÉS TARSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Etvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cement-ipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen
Kecskeméthy István

„NEMZETI“ kerthelyiségébe,
hol üdülést, kellemes szórakozást,
ingyen, kitűnő italokat
és izletes ételeket

olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne
menjen egyedül, hanem családjá-
val és barátaival, hogy a kellemes
szórakozást megoszthassa velök.

— Minden este fényes műsor —
mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás.
Társas ebédek, vacsorák és abo-
nensek polgári árban lesznek kiszol-
gálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a
NEMZETI szál-
loda, vendéglő és kávéház bérleje.

Moskovits Farkas és Tsa

cipő- és csizmagyár

részvénytársaság Nagyvárad.

I. Flók:

Gyár-épület, Kossuth-utca 5. sz.

II. Flók:

Rákóczi-ut, Bazar-épület.

Ajánlja helybéli gyárt-
mányait a legjobb anyag-
ból és legszebb kivi-
telben szabott gyári
:: árak mellett. ::

A REKLÁM

Állandó, észszerű és ügyes reklámozás minden gyári-, kereskedelmi-, ipari-vállalatnak, üzletnek a lelke, rugója, az éltető eleme.

Hogyan, hol és mikor hirdethető a leg-sikeresebben legjobban és legolcsóbban, megtudható

LEOPOLD GYULA

hirdető vállalat betéti társaság-nál

BUDAPEST, VII. k., Erzsébet-körút 41. sz.

ahol kiváló szakértelemmel, odaadó lelkiismeretes-
séggel és páratlan pontossággal eszközölnék hárde-
téseket és reklámokat az összes budapesti, vidéki
és külföldi lapokban és naptárakban.

256 kitűnő naptár kizárólagos bérlete!

Költségvetések és -- Telefon
tervezetek ingyen! 12-06.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szem-
ben **75** százalék **megtakarítást** mutat fel. 40
gyertyás **W o l f r a m** lámpa **darabja 3.60 kor.**
100 gyertyás **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű **izzólámpa különlegességek,** fény-
k é p é s z-l á m p á k ugyancsak **legolcsóbb**
áron kaphatók.

Csillárok,

í v l á m p á k

állandóan nagy választékban kapha-
tók s a villamos telepen külön e
célra épített nagy

csillár-raktárunkat
megtakintásra ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Etvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővitését, átalakítá-
sát, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szá-
lítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat
a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

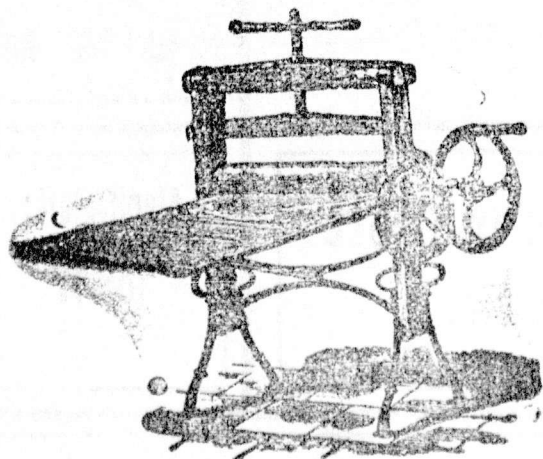
Főszerelő telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Kézi hajtású „Jégkészítő-gép“ **NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut.** állandó működésben. Megtekinthető az üzletben.

Jégszekrények legújabb szer-
kezetekkel.

FAGYLALT-GÉPEK.

Kerti vasbutorok.

GUMMI CSÖVEK.

John-féle mosó- mángorló- és

facsaró-gépek.

Árjegyzék kívánatra ingyen

és bérmentve.

